Oponentský posudek bakalářské práce

Redefinice rodiny v knize Rút: Loajalita a láska, ne krev nebo klan

Mária Kubenová

Vedoucí práce: doc. Filip Čapek, Th.D.
Studijní program: Evangelická teologie

Představení: Předložená práce o celkem 50 stranách se zaměřuje na nově definované pojetí rodiny ve starověku s užitím konkrétní biblické knihy. Autorka si vybírá starozákonní spis Rút a sleduje na úrovni narativní analýzy, jak se hlavní postavy stávají – ať již aktivně či pasivně – součástí nově konstituovaného pojetí rodiny (viz klíčové slovo názvu práce *redefinice*). Po stanovení problému (s. 6) následují části nazvané *Kniha Rút – pohled historicko-kritické metody* (s. 7-9), obsáhlejší *Definice rodiny ve Starém zákoně* (s. 10-25), pro práci stěžejní *Rodina v knize Rút* (s. 26-45) a *Závěr* (46-47). Těžištěm práce jsou třetí a čtvrtá část soustředěné na definici rodiny a pojetí téhož v knize Rút. Autorka prochází jednotlivé pojmy, které s rodinou souvisejí (kmen, čeleď, dům otce, otec, matka, děti, dcera, syn; vše vč. hebrejských ekvivalentů a rozvedení problematiky překladů), a dále pak popisuje, jak se rodina vztahuje (a.) ke společnosti a národu, (b.) k půdě/zemi [?] a (c.) Bohu, který byl poznáván právě skrze rodinu, jež je „základní kultickou jednotkou“ (s. 25) zprostředkovávající Boží požehnání nejen pro vlastní členy, nýbrž „pro rodiny na celém světě (Gn 12,3)“ (tamt.).

Po ohledání vztahů a pojmového pozadí přichází na pořad vlastní argumentace směřovaná ke knize Rút. Zde Kubenová charakterizuje základní napětí mezi obecně starozákonním pojetím rodiny a rodinou, jak vyvstává s průběhem děje daného spisu. Všímá si zvláštního postavení jednajících hrdinů (jsou z Betléma, navíc Efratejci) a rovněž zvláštního, ale zároveň pro klíčové postavy Starého zákona typického důvodu celého pojednání (hlad – opuštění země, konkrétně Betléma; srov. s ním spojenou populární etymologii 'domu chleba'). Kromě 'rodinných konstelací' si autorka všímá také s pomocí v českém prostředí dobře zakořeněných etymologizací prof. Hellera významu jmen jednotlivých postav (např. Elímelek neznamená jen *Bůh je král,* ale také, podle Hellera, původně snad *Moloch je bůh;* Machlón je něco jako *Churavec* nebo *Nemocný* apod.).

Důležitější než jména se ukazují role, kde hlavní silné aktivní 'trio' tvoří Noemi – Rút – Bóaz, které prostřednictvím popření daných hranic posouvá a překračuje náboženské a sociální limity výměru rodiny jako jednotky určené etnicky (jen Izraelec se soukmenovcem, tedy nikoli s Moábkou) a právně (podle Tóry jen Izraelec, viz dále v intenci Levirátního

zákona; nikoliv však Moábka s Izraelcem, zde je jediný adept Kiljón/Machlón, oba však umírají). Je to, jak si autorka dobře všímá a v detailu rozepisuje, společné úsilí těchto tří, co mění beznaděj v nový počátek: „Není v moci samotné Rút zvrátit trpký úděl Elímelekovy rodiny. Potřebuje Noemi... Snaha o nové vztahy ze strany Rút musí být přijata a to je úkol Noemi při redefinici rodiny... Úkolem Noemi je rozpoznat, že není sama, a přijmout pohanskou vdovu jako dceru“ (s. 35). Rút svým vzdorem buduje naději tak, že se „postaví proti zvyklostem a zákonům tehdejší kultury, postaví se proti tradici. Čin lásky a solidarity daleko překračuje hranice zákonů a zvyklostí“ (s. 36-37). Bóaz jednání Rút a Noemi završuje, je jeho garantem, když vlastním uvážlivým jednáním hranice *de facto* nepřekračuje násilně, nýbrž je velmi promyšleně v souladu s textem předpokládanými a jasně naznačovanými zvyklostmi interpretuje (viz právo „bližšího příbuzného“) tím, že vykupuje pole od ovdovělé Noemi, čímž získává Rút jako manželku a zároveň zachovává jméno zemřelého (srov. Rt 4,10). Čtvrtou, jakkoli skrytou (či jakoby nepřehrávanou) roli ztvárňuje Bůh, který zasahuje přímo jen jednou v Rt 4,13. Jinde je na jeho působení 'pouze' odkazováno, že dopřeje zdaru, že požehná, že neodejme milosrdenství od živých. Jsou to konkrétní lidé, jednající postavy příběhu, kde činí jeho vůli tím, že se „mu dali k dispozici“ (s. 40). Tímto „aktem milosrdenství... navždy redefinují rodinu a to nejen v knize Rút“ (s. 47).

Hodnocení: Práce je celkově přehledná, argumentace jasná, závěry přesvědčivé. Mezi úvodní částí, zvláště stručným historicko-kritickým vstupem, a vlastní argumentací panuje nicméně velký nesoulad a je otázkou, jak spolu vlastně tyto části více souvisejí. Vlastní narativní (ve větší části synchronní) analýzu lze jen ocenit, zde se autorka orientuje více než dobře. Pojednání o dějinném pozadí je naopak velmi slabé, i když autorčina preference je zřetelná (kniha Rút je z doby poexilní, viz s. 9, 26 a jinde). Odkazování na zdroje je nedůsledné (vlastně není jasné, kdo co tvrdí, když je např. na s. 7 uváděn Campbell [není v bibliografii], ale asi je čerpáno z Hubbarda). Chyby (zvl. překlepy) jsou početné, překlady někdy víceznačné (viz např. s. 8; značeno v pročítaném exempláři) a někdy nepřesné (např. ang. *land* v diagramu na s. 22 přejatém z ABD má být správně 'země', nikoli 'krajina'; zde by se hodilo pak spíše *landscape*).

Na základě výše uvedených skutečností navrhuji hodnotit práci mezi stupni **C-D.**

Doplňující otázky: 1. Jaké jsou konkrétní argumenty pro datování knihy Rút do doby poexilní (dějinné pozadí, jazyk, témata, kontroverze ad.)?

2. Proč je pro interpretaci konkrétní starozákonní knihy či určitého textu důležité určení žánru?

Filip Čapek

….....

V Třebechovicích p/O 28. května 2017 doc. Filip Čapek, Th.D., ETF UK